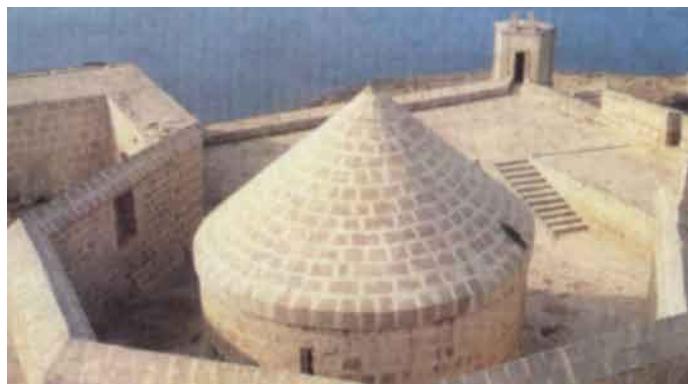

Fort Chambray

Tikteb in-Nutara Josepha Xuereb

Inti u diehel ġewwa l-port ta' l-Imġarr, ghajnek mill-ewwel tmur fuq il-bini mibni fuq ix-xifer iħares fuq il-port. Dan il-bini ma huwa xejn milli Fort Chambray li ghalkemm illum -il ġurnata tbiddel f'kumpless turistiku, ma nistgħux ninsew l-importanza u s-sinjifikat ta' dan il-bini.

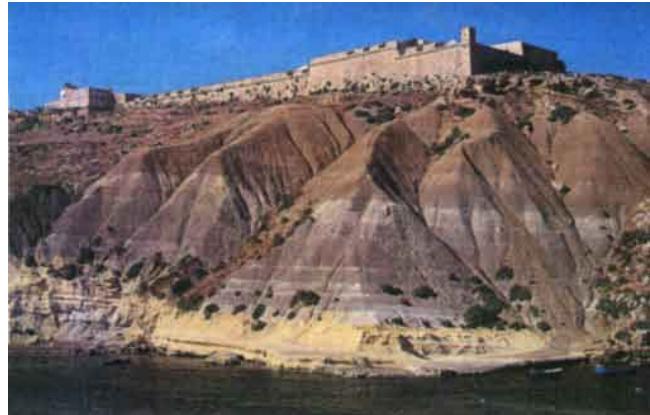
Mibni fuq ix-xifer ta' "Ras it-Tafal" fis-sena 1749, Forti Chambray kien ġie ippjanat mill-Kavallieri sa mill-bidu tas-seklu tmintax, meta l-Kunsill ta'l-Ordni, iffaċċat b'għażla dwar jekk jibnix Fort Chambray jew Fort Manoel minhabba problemi finanzjarji, kien ippospona l-bini tal-Forti u għażel illi jibni Fort Manoel fil-port ta' Marsamxett. Kien fis-sena 1749 li l-Bailli Jacques-Francois de Chambray ha ħsieb li bema u hallas ghall-bini tal-Fort, bl-iskop ikun dak illi jipprotegi li l-Fort jipprotegi lill-Għawdex mill-attakki minn fuq il-baħar tal-Korsari. Iżda sa nofs is-seklu 18, il-Korsari kienu naqqsu mill-qawwa tagħhom, peress li l-flotot Inglizi u Franciżi kienu

qegħdin iżi fuq il-qawwa u fil-preżenza tagħhom fuq l-ibħra Mediterraneani. Minhabba f'hekk, ghalkemm il-bini kien komplut u armat b'mekkanarju sabiex jipproteġu l-baħar bejn Ghawdex u Kemmuna, il-biża' ta' xi attakk kien naqas. Kellu jkun attakk ta' Napuljun fuq il-ġżira Ghawdxija fis-sena 1798 li ra l-Forti jintuża għall-iskop originali li kien inbena. Wara li l-Għawdex kienu dahlu fil-Forti b'gidhom kollu sabiex jistkennu minn dan l-attakk, huma xorta ċedew għall-qawwiet Franciżi, u l-Forti għadha f'idejn il-Franciżi.

Iżda din is-setgħa Franciżi ma tantx damet fis-seħħ. Il-poplu Ghawdex hadha kontra l-Franciżi u dawn ta' l-ahhar spicċċaw ingħalqu u jistkennu ġol-Forti. Meta l-Franciżi spicċċaw biex telqu, u dahl f'Malta l-qawwa Ingliza, waħda mill-ewwel uži tal-Forti kien bhala ġabs.

Mat-tkomplijsa tal-ħakma Ingliza, il-Forti Chambray ma baqax jintuża bhala belt iffornifikata li kienet

tipprotegi lill-Gżira mill-qawwiet ta' l-ġħadu. L-iskop tal-Forti kien bhala barracks, u fil-fatt fis-sena 1870, madwar 500 persuni fil-militar dahlu joqogħdu fil-Forti peress li kienu gew stazzjonati hemmhekk. Ir-rapporti bejn l-Inglizi u l-Ġawdex kien wieħed tajjeb bir-rispett ikun mutwali.

Matul l-Ewwel Gwerra Dinjija, il-popolazzjoni fil-Forti żidiedet hafna, u l-ekwipaġġ ta'bcejjec tal-baħar li kienu jkunu fil-medda ta' baħar bejn Ghawdex u Malta, kien joqghod ġewwa l-Forti. Il-Forti kien qiegħed f'dan iż-żmien jintuża bhala sptar u post fejn il-feruti jiġu kkurati u mfejqa. Meta fl-1928 il-Forti ma baqghetx tintuża bhala bażi Ingliza, hija kompliet tintuża bhala sptar (anke mentali), specjalment fl-atti tat-Tieni Gwerra Dinjija meta l-Gżejjer tagħna kienu gew attakkati b'mod serju hafna.

Il-Forti baqa' jintuża għalhekk, sa' madwar is-sena 1956. Gvernijiet ta' wara dak iż-żmien ipproponaw li jibnu kumpless turistiku, li wara ġie imħassar, kif ukoll kien hemm pjan li jiġi rrangat l-isptar mentali. Dan il-pjan ġie reċis u mħassar wara li l-pazjenti ta' l-isptar ġew meħuda post iehor.

Punt interessanti marbut ma' Forti Chambray huwa li hafna jitkellmu fuq il-Forti bhala l-benniena tal-futbol Ghawdex. Fil-fatt, matul ir-renju Inglizi, dan l-isport kien beda jintlagħab mill-Inglizi ġewwa l-Forti. Kienu hafna shabna l-Għajnselmizi li kienu bdew imorru isegwu xi logħba ballun hemmhekk bejn l-Inglizi. Dak iż-żmien il-futbol ma kienx jintlagħab Ghawdex, għalhekk wieħed jista' jimmagħina l-faxxinu illi din il-logħba kienet toffrilhom. Ma tantx damu ma draw il-logħba, u l-futbol dahal fir-raħal tagħna. Meta spicċa r - r e n j u

Inglizi,
l-Inglizi
telqu, iżda
ha l-lew
warajhom
imħabbu
u passjoni
kbira għal-
logħba tal-
ballun.